
W NIEDZIELĘ DNIA 18. KWIETNIA 1802.

Z Wiednia d. 10. Kwietnia.

Przeźtętego czwartku d. 8. t. m. odprawione zoftało w tuteyftzem zamkowym kościele zwyczajne roczne nabożeństwo orderu damskiego krzyża z wystawieniem Nays: sakramentu od godziny 7 zrana aż do 6 w wieczor, na którym znajdowała fię Cesarzowa Jmć, W. Xiężna Tokkańska, 3 Krolewny Neapolitańskie i wiele krzyżowych dam.

J. C. K. M. raczył wyższego podskarbiego (*Tavernicorum Regalium Mugifter*) Francifzka de Szentivany, naywyższym sędzią w Węgrzech (*Judex Curie Regie*) nayłaskawiey mianować, a naiego miejsce podwyższył hrabiego Jozefa Brunfwik de Korompa; daley Gubernatora wſchodniey Galicyi i obergespana batskiego kommittatu Jozefa de Urmendy, raczył J. C. K. M. nayłaskawiey mianować obergespanem ftuhlweifenburskiego kommittatu, a barona Jozefa Podmanicki, K. Węgierskiego radcę buchhalteryi, obergespanem batskiego kommittatu.

Składka uczyniona przez magnatow i ftany presburskiego kommittatu na rzecz ftoią-

cego tam załogą piefzego regimentu Arcy Xcia Ferdynanda, o którey fię (w przeźtętej gazecie nafzey namieniono) składała fię: 1) Z tyfiąca ryńskich w gotowych pieniądzech na kupienie 10,000 funtow mięsa; 2) 600 presburskich metz różnych legumin; 3) 100 cetn: pſzeniczney mąki; 4) 100 metz ziemniakow; 5) znaczney ilości wędzonego mięsa i słoniny. Napisany lift z tego powodu z podziękowaniem do ftanow przez Arcy Xcia Jmć Karola iefł następuiącey osnowy:

" Z prawdziwym uczuciem dowiedziałem fię o ſzlachetnym czynie ſwietnego kommittatu presburskiego, który dla przyczynienia fię do wygodnieyſzego życia w tych drogich czasach ſtoiącego tam woyska, poczynił ſo-wite składki. Nieomiefzkałem o tym patrio-tycznym czynie J. C. K. M. donieść, który wyraziwſzy ſwoie nayłaskawſze ukontentowanie, raczył mi zalecić, ażebym go ftanom oſwiadczył. Wypełniając to naywyżſze zlecenie, mam oraz ukontentowanie wyrazić oſobifte moje podziękowanie za okazane względy dla woyska. Im więcey przychodzi mi cenić ten chwalebny przykład, tem

więcey czuie się bydź obowiązany do okazania Stanom w każdym czasie mego szacunku, z którym zostaie

Swietnych Stanow,

W Wiedniu d. 11. zawŹe przychylny
 Marca 1802. *Arcy XŹę Karol.*

Z Frankfurtu d. 27. Marca.

Wczoray przybyli tu XŹę Oranii, następczyna Brunświcka, XŹę Naufflau Weilburg i inne znakomite osoby z znacznym orszakiem.

W Kolonii ustanowiony został sąd kryminalny, złożony z 3 woyskowych i 3 cywilnych osób, mający moc kary śmierci bez odwołania do innego sądu! Przed rozpoczęciem swoich posiedzeń, kazał zambon ogłosić, iż każdy gwałt na cudzą własność lub złodzieystwo śmiercią będzie karane. Od tego momentu nie słychać więcey o rozboiach.

Przed kilku miesiącami młynarka przy Kirchheim-Polanden (na lewym brzegu Renu) leżała w połogu. W niedzielę, gdy mąż i domownicy poszli do kościoła na ranną mszą, wyiawszy 6 letnią dziewczynę, kobieta odbierająca dziecię, żąda od młynarki pieniędzy, grożąc zamordowaniem w przypadku odmowienia. Młynarka zezwała na iey żądanie, prowadzi ją do pokoiku na górę, otwiera skrzynię, kobieta zaraz się bierze do pieniędzy, a tymczasem matka udając, że dziecię płacze, wychodzi i zatrząska za sobą drzwi na zamek. Schodzi czym prędzey na dół, posyła matę swą corkę do kościoła po męża, iż złodzieicia złapała. Czaiący niedaleko młyna mąż owey kobiety, dla odebrania od niey wydartych pieniędzy, napotyka niby dziewczynę, i pyta się gdzie idzie? Dziewczyna w niewinności opowiedziała mu rozkaz matki. Bierze on dziecko za rękę, prowadzi przed młyn i żąda od

stoiący w oknie młynarki wypuszczenia iego żony, bo inaczey corkę zamorduje. Młynarka stoi w oknie niewrzuszona, wyglądając swego małżonka. Tymczasem ta poczwarą zabija iey ukochaną corkę i usiłuje gwałtem dobyć się do młyna. Nakoniec, chce po stoiącym kole wnieść do młynicy; lecz przytomna młynarka puszcza czem prędzey koło; to chwytą mordercę i w nadgrodzie iego zbrodni na miązgę gruchocze. Wtem nadchodzi także mąż, patrzy na ten okropny widok i woła na gwałt. Zamkniętą w izbie kobietę wzięto i oddano do kryminalnego sądu w Moguncyi.

Z Paryża d. 29. Marca.

Ob. Dupuys sekretarz ambasady francuzkiewy na kongressie w Amiens, przywiozł tu onegdaj o godzinie 2 po południu kopią ostatecznego traktatu. O godzinie 3 wystrzały armat mieyskich oznaymiły tę nader ważną wiadomość, która przy zwyczajnych okaznościach po placach publicznych przez urzędników municypalnych ogłoszona, a wieczorem na teatrach z zapalem obchodzona była. Zaraz o godzinie 3 minister Talleyrand napisał list do tuteyszego prefekta policyi z oznaymieniem o pokoju. Wiadomość ta była natychmiast przez telegrafy do Brestu, Strasburga i innych mieysc przesłana. Rząd wysłał także wieln gońców za granicę.

Monitor onegdayszy zawiera w sobie osnowę traktatu, podpisanego na d. 25 Marca pomiędzy Francją, Królem Hiszpańskim i Indyjskim, Rzepląta bawarską, i Anglią, ze wstępem, że gdy w punktach przedugodnych na dniu 1 Października podpisanych ustanowiono, ażeby pokóy ostateczny w Amiens zawarty został, zatem ugadzające się mocarstwa mianowały &c. &c. (Traktat w poprzedzającej gazecie umieściliśmy: pod artykułem z Hagi.)

D. 26 wieczorem pałac rządowy, pomieszkania ministrów i posłów zagranicznych, tudzież domy publiczne i prywatnych zostały oświetlone. W ogrodzie Tuillery konserwatorium muzyczne dało wspaniały koncert. Pierwszy konsul przechodził się incognito w pośród tłumów ludu, które przy napykniętym pogodzie ten ogród napęłniały. Poznano go dopiero, gdy do pałacu powracał, a radosne okrzyki: *niech żyje Bonaparte*, tłumaczyły wdzięczność i uczucia przytomnych mieszkańców. Wreszcie już tu się spodziewano pokoju.

Dnia onegdajszego udały się liczne deputacje do pierwszego konsula dla złożenia mu swych powinińzowań z przyczyny zawarcia ostatecznego pokoju. Pierwsza deputacja składała się z członków senatu, którego prezydent ob. Lacede, rzekł w te słowa:— "Obywatelu Konsulu! Z żywym uczuciem radości dowiedział się od Ciebie senat o podpisaniu z Anglią pokoju. Zaledwo upłynęły dwa lata, odkąd Ci lud francuzki szczęście swoje powierzył. Zwycięztwo, które wszystkie zapory przełamało, i mądrość, której żaden blask maniący nie złudził, z tych dwóch lat, dwa wieki nam cudów zrobiły. Jako stróże uroczystego aktu, który samowładniczą ludu wolę w sobie zamyka, oświadczamy Ci Obywatelu Konsulu, iżś życzenia narodu dopełnił. Od lat dziesięciu pierwszy raz dopiero panuje pokój na świecie &c. &c. „ Także trybunat i ciało prawodawcze dnia tegoż swoje deputacje wysłały. Mowca trybunatu wyraził między innem co następuje: "Z punktów przedugodnych powzięte nadzieie, nietylko dopełnione, ale jeszcze przewyższone zostały. Pokoy w Amiens zawarty jest godnym francuzkiego ludu, i ciebie obywatelu konsulu; nabyłeś przez to nowego prawa do powszechnego szacunku,

i wdzięczności narodu &c. &c. &c. Mowca ciała prawodawczego, rzekł między innem: "Gromy dział hukliwych ogłosiły z Anglią pokoy, uradowały się wszyscy serca, a sama natura wcały swej świętney piękności zdawała się dzielić radość naszą z tego szczęśliwego zdarzenia, które przed dwoma laty za nader oddalone trzymano. „

Onegdaj o godzinie 3 po południu posłowie zagraniczni otrzymali nadzwyczajną audyencyą w celu powinzowania pierwszemu konsulowi pokoju. Podobnież uczyniły wszystkie tutejsze władze i kolegia handlu, banku, trybunałów, i instytutu narodowego &c. Mowca instytutu ob. Ducheil wyraziwszy pierwszemu konsulowi wiele pochlebnych rzeczy, rzekł nakoniec: "Może twe serce obrażają pochwały głosu moiego, które uważne na wszystko, w tem tylko jest za nadto surowe, gdyż niechęć tego nieba, ażeby iaki człowiek ty sam nawet, wszystkie rodzaje odwagi posiadał. Jakoż odmowiły ci odwagi zniesienia najmniejszej i najzasłuższej pochwały. „

Wypis z listu prywatnego z Kapu na St. Domingo d. 19. Lutego.

Od tej chwili, w której fregata Syrena odpłynęła, polepsza się codziennie nasze położenie, zamiast coby przeciwnie gorzsem być miało. Armia nasza już się przez rozmaite wstawia zwycięztwa. Jenerał Kerveisseau zdobył Santo Domingo. Miasto nie ucierpiało, owszem zupełnie od pożaru uchronione zostało. Znaczna liczba wodzów podkomendnych dostała się w niewolę. Przeniesiono ich na okręty, gdzie pilnie strzeżeni będą. Między niemi wielu się białych znajduje. Zdaie się, że ci są sprawcami rokoszu. Szef brygady artylleryi Guillemond zawiadomca parku i zbroiowni pod Toufflaintem jest przytrzymany; obwiniają go, że dniem przed

pożarem Kapu luntowy siarczysty dla podpalenia miała przygotować. Obciążony kajdanami znalazł się na fregacie Wierna. Gotowano się do powszechnego ataku, który się dnia wczorajszego rozpoczął; w tym momencie upewniali, że generał Leclerc oparował oboz Toufflainta, czarni całkiem zbili zostali, i żeśmy nowy tryumf odnieśli. Okręt Jan Barth, który do eskadry Gantheauma należał, zaraz po swoim przybyciu z szczególniejszym zleceniem wysłany został. Okręty Ocean, Indivisible, Patryota, Rewolucya, Konstytucya, i fregata Badine, nądaley za dni 8 do Francyi popłynąć mają. Admirał Villaret, którego przytomność konieczna jest potrzebną, tutaj zostanie. Wsiądzie on na okręt Gemappe. Z Breštu przybył tu statek przewozowy Lerocouvre. „

Z wielkim pośpiechem w St. Cloud pracują. Nietylko dla pierwszego konsula, lecz dla wszystkich trzech będą wyporządzone pokoje. Także zrobić mają salę dla posiedzeń rady stanu. Domy, które w St. Cloud są do sprzedaży lub najęcia we dwójnasób zdrożały.

D. 12 Lutego wszystko było na Gwardelupie w pokojach. W tym dniu wypłynął stamtąd okręt kupiecki, który przybył z cukrem do Antwerpii.

Minister marynarki pisał do pierwszego komisarza marynarki w Bordeaux pod d. 15 Marca następujący list: „Obywatelu! Już niepotrzeba artylleryi do St. Domingo posłać. Sto pięćdziesiąt armat, które czarni zgromadzili na jedno miejsce, a teraz dostały się w ręce wojsk naszych, czynią nadpotrzebnem wszelkie przesyłanie. Wojska czarnych już swoje broń generałowi Leclerc złożyły. Oświadczył obywatelowi kupcom bordeńskim, że generał Leclerc da wsparcie i pomoc domom handlowym, które na St. Domingo obślądz

będą chciały, że mogą swoje czynności z tą osadą najbezpieczniej odbywać, i że pierwszy konsul kazał wszystkie wexle wydane od armii iak najdokładniej wyptać. „

Podp. *Decres.*

Podług niektórych listów prywatnych miano w Kapie znaleźć do 13 mill. fr.

W przyszłym republikanckim roku będzie w prowadzony nowy układ podatków.

Utrzymują teraz, że jeden artykuł konkordaty waruń, aby niedziela święconą była.

Z Londynu d. 30. Marca.

Wczoraj o godzinie 9 z rana sekretarz margrabiego Cornwallis przybył tu z kopią ostatecznego traktatu pokoju. Jeszcze d. 28 t. m. lord Hawskiesbury napisał list do prezydenta Londynu, aby wiadomość o pokoju na kawiarni w Loyds przybito. Posłał także tęż wiadomość do giełdy, gdzie od mnóstwa zgromadzonego ludu z okrzykami przyjęta została.

W krotce uderzono we dzwoony, strzelano z armat, i powiewały bandery. Wieczorem publiczne i prywatne domy mnóstwem lamp oświecone były, a lud w rozmaitym sposobie dawał swej radości oznaki, że przeciek krwi rozlewowi koniec położono. Z pomiędzy oświeconych domów szczególnie wydawał się pałac admiralicyi dla wielkiej mnogości lamp i piękności transparentów, na których kotwica i cyfry G. R. wyrażone były. Dom także Xiny Dorset czyli lorda Whithworth był pysznie ozdobiony. Na oknach przednich widziano cyfry G. R. i rozszczki oliwne: dziś podobnie będą illuminacye, a illuminacya powszechna dopiero za wymianą ratyfikacyi nastąpi.

Najszczęśliwsze skutki pokoju zaraz się uczuć dały. Zboże staniało, a papiery rządowe do 70 za 100 się podniosły. Cena pa-

pierów byłaby może jeszcze bardziej w górę poszła, gdyby ministrowie przy ogłoszeniu pokoju nie zapowiedzieli byli nowej pożyczki. Zaraz po przybyciu wiadomości o pokoju P. Abraam Newland czytał wniosek podskarbiego, że gotów jest przyjmować wizyty ranne od tych, którzy nową pożyczkę złożą. Ta ma wynosić do 22 mill. W poniedziałek minister przyniósł bil względem rozkładu 6 mill. nowej taxy, ażeby zastąpić upadające dochody, i nagłać potrzeby zaspo-koić.

Lubo przyjemna była wiadomość o pokoju, daleko jednak miłsze było oświadczenie o zniesieniu obrzydłej taxy od dochodów. Ministerjum dało przez to uczuć błogosławieństwa pokoju, gdy zaraz po jego ogłoszeniu zniósł cięższą lud niezmiernie taxę włościaną. Deputowani izby niższej natychmiast tę wiadomość swoim obieralnikom przestali.

Gdy d. 25 pokoy w Amiens podpisany został, wielu prefektów do sali, a mnostwo ludu około pałacu się zgromadziło. Za ogłoszeniem pokoju powstał radosny okrzyk. Po wszystkich miastach departamentu robiono iluminacye; w Dunkierce i w Kale grzmiąły armaty twierdzy, a gdy wieczorem P. Moore do Dover odwiął, lud tańczył na ulicach w Kale.

Mówią, że lord Whithworth po jutrze do Paryża wyjedzie. — Dnia wczorajszego ob. Otto iadł obiad u Xcia Quesbury. Jego małżonka wyjechała do Bath. — Hrabia Rumford powrócił do Londynu. — W Westminster i wielu innych miastach dla poparcia ministrów podano proźby o zniesienie taxy dochodowej.

Z północney Ameryki kapitan Truxton, z 4ma fregatami i jednym małym statkiem wypłynął na morze śródziemne.

P. Moore przybywszy do Kale znalazł

statek pocztowy już zamowiony, wsiadł więc na bat otwarty — Burza powstała, strzelono z batu o pomoc, a rybak angielski ratuje Pana Moore. Zaledwo kilka kroków na lądzie niechał, gdy oś, a potem reszta pękła u powozu; wkrótce padł koń dyszlowy i pojazd się przewrócił. Z tem wszystkim ani P. Moore, ani goniec szkody nie ponieśli, ale wiadomość o pokoju 9 godzinami spóźniła się. — Tak przynajmniej upewniam nasze dzien-niki.

Gazeta dworska sobotnia mieści w sobie następujące promocyje: Król Jmc raczył mianować Królewicza Edwarda Xięcia na Kent generała i kawalera orderu niebieskiej podwiazki, rządca Gibraltaru na miejscu generała O Hara, a barona Craufurd nadzwyczajnym ambassadorem w Kopenhadze &c. &c. &c.

Dzienniki nasze zawierają projekt nowej konstytucyi, która ma być do Francyi zaprowadzoną. Pierwszy konsul ma zostać dożywotnim prezydentem i sprawować sam jeden władzę wykonawczą, Cambaceres, dożywotnim prezydentem senatu, a Lebrun dożywotnim prezydentem ciała prawodawczego.

Z Berna d. 24. Marca.

Wiadomości nadeszłe z Paryża są niepomyślniejsze co do naszej niepodległości i neutralności. Podchlebiamy sobie nawet iż niebawnie wszystkie woyska francuzkie z krajów naszej Rzpltey ustąpią. — Rząd Francuzki wydał już rozkaz aby wszystko cokolwiek się jeszcze w zbrojowniach francuzkich do naszej Rzpltey należących tak armat iak broni znaleźć może, natychmiast nam powroczone zostało.

Nowa Konstytucya Rzpltey Helweckiej, jest następująca:

Tytuł I — Art. I. Rzplta Helwecka jest jedna. Każdemu obywatelowi Helwec-

kiemu wolno jest zamieszkać w którymkolwiek zechce kantonie Rzpłtey i tam używać wszelkich praw cywilnych i politycznych bez żadnych wyjątków, procz tych, którym obywatele tego kantonu podlegają. Art. 2. Miasto Bern jest stolicą Rzpłtey. Art. 3. Kraj Rzpłtey Helweckiey dzieli się na kantony. Kantony są następujące: Imo berneński, w dawniejszych swoich granicach z bywłym woystwem Schwarzenburg i kraiem Enhaut Romand, a wyłączeniem kraiu Wodów i Argowii, 2. Zurich, w terażniejszych swoich granicach, 3. Lucerny podobnie, 4. Uri, z doliną Lewantine, 5. Schwitz, z Einsiedeln, la Marche, Höfe, Gersau, i Küsnach, 6. Untervalden, z doliną Engelberg, 7. Zug, w dawniejszych swoich granicach, 8. Glarus, podobnie, 9. Solothurn, podobnie, 10. Friburg, podobnie z bywłym woystwem Morat, 11. Bazylei, w dawniejszych swoich granicach, 12. Schafhausen, z Diessenhofen i Stein nad Renem, 13. Appenzel, w dawniejszych swoich granicach, 14. Sgo Galla miasto i kraj powiększony przez Tegenbur, i Rheinthal, Sax Gams, Werdenberg, Sargans Gaster, Uznach, i Rapperschwyl, 15. Turgowi, 16. Argowi, 17. Badenski w terażniejszych swoich granicach, 18. Kraj Wodów, w dawniejszych swoich granicach, 19. Gryzoński, podobnie, 20. Tessin, 21. Walezyi. W przypadku gdyby jakie kraie później do Helwecyi przyłączone były, podział ich na kantony uczyniony będzie. Art. 4. Gdyby kiedy wypadły zatargi względem podziału kantonów okręgi nadgraniczne, lub oddzielne domy do którego z kantonów należeć mają, Senat Helwecki o tym stanowiąc będzie.

Tytuł II. — Materye tyczące się Religii.

Art. 5. Religia Chrześcijańska w wyznaniach katolickim i reformowanym, jest religią ludu

Szwajcarskiego, i jego rządu. Jest pod szczególniejszą opieką kraiu. Żadna jednak Religia której prawidła i przepisy nie są przeciwne obyczajom i porządkowi towarzyskiemu nie jest od sprawowania swojego obrządku wyłączona. Art. 6. W przypadku gdyby powstały zatargi z powodu sprawowania obrządków albo innych stosunków między dwiema wyznaniem, Senat Helwecki stanowiąc o tym będzie. Art. 7. Własności kościelne obydwóch wyznań, zgromadzeń duchownych, tudzież wszystkich instytucyj dobroczynnych, są przez konstytucyą zapewnione, z ostrzeżeniem należnych z nich podatków, i najwyższego dozoru nad zarządzaniem i używaniem tych dóbr. Art. 8. W ogólności wszystkie dobra kościelne nie mogą być inaczej użyte jak na zaprowadzenie szkół w którychby uczono nauk religijnych lub moralnych, albo na ratunek obcych i chorych. Art. 9. Do rządu jedynie środkowego należy stanowiąc wspólnie z wyjątkiem władzami duchownemi o wszystkich odmianach względem zakonów i innych, którychby potrzeby czasu i wyznania katolickiego mogły wyciągać.

Tytuł III. — Własności rządu środkowego i kantonowego. Art. 10. Jest rząd środkowy Rzpłtey dla sprawowania samowładności narodowej, i rząd kantonowy. Art. 11. Rząd środkowy zajmuje. 1) Związki polityczne i dyplomatyczne z zagranicą, a nawet co do interesów kościelnych, tyle ile to do władzy świeckiej należy; 2) Siłę zbroyną dla bezpieczeństwa wewnętrznego Rzpłtey łącząc w to milicję, magazyny, amunicję wojenne, arsenały i fortyfikacje; 3) Najwyższą ogólną policyą to jest: a) budowanie mostów, dróg i kanałów dla użytku powszechnego, b) Policyą zdrowia, c) policyą kryminalną i bezpieczeństwa, d) po-

licyą przemysłu i sztuków, e) rozrządzenie
 ctami. Względem wszystkich tych przed-
 miotów rząd środkowy może jedynie poda-
 wać projekta i ogólne urządzenia, które po-
 tym podane będą dla konstytucyynego za-
 twierdzenia kantonowi, do których też ich
 wykonanie należeć będzie. 4) Dozor ogólny
 nad sprawowaniem sprawiedliwości cywil-
 nej i kryminalnej stosownie do osnowy Ty-
 tułu VI. 5) oznaczenie kwoty na wydatki
 kraiu, którą kantony dostarczą w przypadku
 potrzeby w stosunku swoich źródeł, 6) ad-
 ministracyą narodową sol, pocztę handel, sa-
 letry i prochu, kopalnie już będące lub po-
 żniey mogące się odkryć i inne przedmioty
 szczególną na to uślawą oznaczone, wszyst-
 kie nadzwyczajne podatki, cło wchodowe
 i wychodowe konstytucyą nie zatwierdzone,
 w ogólności wszelka prawa własność narodo-
 wa. 7) Bicie i dozor nad monetą. 8) Jene-
 ralny dozor nad handlem i wolnością prowa-
 dzenia handlu wewnątrz Rzepltey, a szcze-
 gólniey względem rzeczy pierwszej potrze-
 by, tudzież dozor nad miarami i wagami u-
 ślawą postanowionemi. 9) Naywyższy do-
 zor nad edukacyą publiczną za pośredni-
 ctwem pierwszych urzędów kantonowych.
 10) Założenie szkoły głównej narodowej z
 katedrami teologicznemi dla obydwóch wy-
 znań i ogólne nią zarządzanie. 11) Zapew-
 nienie różnych konstytucy kantonowych.
 Art. 12. Rząd prywatny każdego kantonu
 obeymuje: 1) Rozkład podatków na ogólne
 wydatki kraiu. 2) Oznaczenie potrzeb kan-
 tonu i środki zaspokojenia ich przez taxy.
 3) Policyą i sprawowanie sprawiedliwości
 podług osnowy Tytułu IV. 4) Zarządzenie
 i używanie dóbr i własności należących do
 każdego kantonu, łącząc w to dzieściny,
 czynsze, dochody z dróg, mostów, cła
 miejscowego, z obowiązkiem utrzymywania

porządnego drog, i mostów. 5) Obrządki i
 płacę xięży i nauczycielow, dozor nad szko-
 łami, edukacyą publiczną i prywatną, nad
 szpitalami i domami uboŃstwa, naco szcze-
 gólniey obrócone będą dochody z dóbr, dzieśc-
 cin i czynszów kantonowych. Dzieściny i
 czynsze mogą być odkupione stosownie do
 ich wartości i bezstronnego szacowania,
 co przez rząd ogólny urządzonym zostanie.

Tytuł IV. — Rząd ogólny. Art. 13. Rząd
 ogólny Rzepltey składa się z seymu i senatu.
 Art. 14. *Seym.* Seym formuje się przez po-
 łączenie reprezentantów wszystkich kantonow
 w stosunku zbliżaiącym się do ich ludności, a to
 aż do odmiany konstytucyyney. — Berneński
 6, Zurich 5, Lucerny 3, Uri 1, Schwitz 2,
 Untervalden 1, Zug 1, Glarus 1, Solothurn
 2, Fryburg 3, Bazylei 2, Szafhausen 1,
 Appenzell 2, Sgo Galla 4, Thurgowi 2, Ar-
 gowi 2, Badeński 2, Wodow 4, Gryzoński
 3, Tessin 3, Walezyi 2. W ogule 52. Art.
 15. Członki seymu od kantonów płaconemi
 będą i przez 5 lat na tym urzędzie zostaną.
 Art. 16. Seym zgromadzać się będzie zwy-
 czajnie d. 1 Marca każdego roku. Senat
 zwołuje go nadzwyczajnie tyle razy, ile
 razy więkzość kantonow żąda tego, albo
 sam za potrzebne takowe zwołanie uzna.
 Art. 17. Seymowi przyduie landmann nie-
 sprawuiący na ten czas swojego urzędu; w
 przypadku równości kresiek, kreska iego ró-
 wność rozwiązuie. Deputacya od senatu z
 4 członkow złożona przytomna będzie sey-
 mowi należeć ma do iego naradzeń, krysko-
 wać jednak nie będzie mogła. Art. 18. Do
 seymu należy dopełnić miejsca wakuiące w
 senacie. Art. 19. Odbiera i roztrząsa rachun-
 ki skarbu narodowego, które co rocznie dru-
 kiem ogłoszone być mają. Art. 20. Przyy-
 muie zażalenia i względem nich stanowi za-
 niesione od kantonow przeciw aktom senatu.

Art. 21. Seym roztrząsa i przyjmuje lub odrzuca ustawę, w przypadku gdyby projekt do ustawy podany przez senat nie otrzymał głosów 2 trzech części kantonów, a gdyby senat przy utrzymaniu go obstawał. Art. 22.

Do samego iedynie seymu należy, na wniesienie senatu, wydawanie wojny, zawieranie pokoju, przymierzów i potwierdzanie traktatów. Art. 23. Oznacza co rocznie na wniesienie senatu, liczbę mającego się trzymać regularnego wojska, stosownie do okoliczności. Art. 24. Przy rozpoczynaniu się seymu senat oznacza czas, przez który trwać ma, w przypadku jednak potrzeby, senat czas takowy przedłużyć może. Art. 25. *Senat.*

Senat składa się z dwóch landmannów, dwóch stathalterów czyli zastępców i 26 radców. Każdy kanton powinien w niem mieć iednego swiego członka; w tym celu władza najwyższa kantonowa poda seymowi 3 obywatelów, z pomiędzy których seym iednego do senatu wybierze. Inni senatorowie wybrani będą w tym sposobie, aby żaden kanton nie miał ich więcej nad 3. Art. 26. Senat proponuje ustawy i podaje je do potwierdzenia kantonom. Art. 27. Przepisuje środki i urzędzenia administracyi narodowej i ogólnej policyi. Art. 28. Wydaje wyroki względem kłótni politycznych i administracyjnych między kantonami, tudzież względem kłótni w kantonach, któreby związek miały z zaręczeniem konstytucyi kantonowych. Art. 29. Senat donosi seymowi władze kantonowe, któreby uszkodziły konstytucyą ogólną. Art. 30. Wybiera pomiędzy swemi członkami dwóch landmannów i dwóch ich zastępców. Ci czterech będą przez lat 10 na swoich urzędach, a inni senatorowie lat 5; lecz mogą być nanow obranemi. Ustawa przepisze sposób wychodzenia z senatu. Art. 31. Landmannowie prezydują koleją w senacie każdy przez rok ieden. Zastępca landmanna prezydującego zastępuje iego miejsce w przypadku choroby alb nieprzytomności. Dwa Landmanowie nie mogą być iednymże Re-

ligi. *(Reszta potym.)*

Z Hagi d. 3. Kwietnia.

Czytamy tu następujące urzędowne nad pokojem uwagi: "Jeżeli zaстанowiemy się nad okolicznościami, które kłęski wojny na naszą Rzeplęściągnęły, tedy najszczerzej powinniśmy Bartawom wińszować dziś i szczęścia z zawartego pokoju. Mogtże kto przed

dwoma laty tak pomysłnego spodziewać się traktatu? Mogtże kto podchlebiać sobie, iż Rzeplta odzyska wszystkie swoje osady, które w ręce nieprzyjaciół wpadły? Utraciliśmy w prawdzie Ceylan, ale odzyskujemy Surynum, Demerary i Ossequebo, i to w tak dalece kwitującym stanie, że wzrost tych posad zmniejszyła znacznie utratę Ceylanu, zwłaszcza gdy Anglicy przyrzekli, że okręty ich nie będą śmiały zbliżać się do tych osad. Przyładek dobrej nadziei, ieszcze w lepszym niż dawniej stanie przywraca się nazey oyczyźnie. — Artykuł 18. niniejszego traktatu, objaśniony przez oddzielną ugodę, czyni zupełnie dla nas obcym interes Oranii domu; terażniejsza konstytucya nasza jest uznana od Anglii, i Rzeplta batakawska od brzemienia wynadgrożeń uwolniona. Przez uchylenie zawartego dawniej z Anglią traktatu, Rzeplta i iey handel do indyjskich osad, uwolnione zostały od szkodliwych układów, które tak uciążliwym czyniły dawniejsze z Anglią przymierze. Ohydny obowiązek unizania bander narodowych przed angielskimi okrętami, przeciw któremu tak filnie acz nadaremnie sprzeciwiali się oycowie nasi, został terażniejszym traktatem obalony. — Rzeplta nie wyrzekła się bynajmniej prawa do otrzymania nadgrody za szkody poniesione w portach angielskich, tedy kupiectwo pewnym bytż może, że minister batakawski, który po ratyfikacyi traktatu mieszkać w Londynie będzie, na mocy 14 artykułu niniejszego traktatu dopomni się o zniesienie sekwestru i podług słusznych dopominań należytego obracowania. Ten widok rzeczy, którego prawdziwości, ktokolwiek wolay jest od stronictwa, zaprzeczyć nie może, policzy niniejszy pokoy pomiędzy najsławniejsze epoki Rzepltey nazey, i będzie mógł gruntownie utrzymywać, że negocyator nabył nowego prawa do szacunku współobywateli i zaufania rządu swiego. Wiele osob nieofortynnych z biegiem okoliczności wystawiało sobie, że ten traktat ma ieszcze wiele innych punktów zawierac, których ustalenie nie jest w prawdzie nie odzownem; z temi wszystkimi o tem zapominać nie mamy, że tylko pokoy z Anglią, nie zaś interesa całego ładu w Amiens układano.

W Amsterdamie handel nowego życia nabiera; iuż w tańtejszym porcie stoi 23 okrętów gotowych do rozwinienia żagli, które w tych dniach z towarami do Indyi wychodnich odpłyną.

GAZETY KRAKOWSKIEJ.

W NIEDZIELĘ DNIA 18 KWIEŚNIA 1802

Wiadomości tyczące się nauk, rolnictwa, wynalazków i t. d.

Tulsang, pastor duński, mieszkając przez długi czas w Tranquebar wielkiej nabył wiadomości w literaturze indyjskiej i języku malabarskim. Teraz powróciwszy do swej oyczyzny przywiózł rękopisma indyjskie, rysunki i posągi. Zamyśla wydać swoje odkrycia, które wielkie rzucą światło względem mitologii wschodniej, nad którą zatrudniał się P. Jones i wielu świątłych Anglików.

Kancelarya ekonomicznego towarzystwa w Londynie, kazała drukować Xiążkę, zawierającą w sobie trzy sposoby, przyjęte i nagrodzone przez toż towarzystwo, względem obracania łąk na grunta siewne, potem znowu na łąki. Xiążka ta miała być podana na sprzedaż właśnie gdy Xże Bedford umarł; o toż towarzystwo wstrzymało iey sprzedaz dla przydania do niey następującej dedykacji: "Popiołom szanownego Franciszka Russelle Xcia de Bedford, poświęca towarzystwo tę Xiążkę ściągającą się do gospodarstwa, na dowod swego szacunku iako dla swego protektora i wynalazków gospodarskich, wyrażając nayszczerzy żal z powodu wczesney iego śmierci.

Niezmierna drogość papieru utworzyła nietylko sfomiany i z makulatur papier, ale nawet w Portugalii wynaleziono sposób robienia papieru z liścia Aloesowego. Pewien Anglik otrzymał w Lizbonie przywilej na założenie fabryki aloesowego papieru, który tak mu się przedziwnie udaie, iż w białości przechodzi zagraniczny szmatowy pa-

pier. W Portugalii ma największą do tego sposobność, bo tam wiele sadzą aloesów.

Przełożony klasztoru, wspieranego od pierwszego konsula na Mont Cenis, obywatel Gabet, czynił na tey górze obserwacye meteorologiczne, instrumentami nadestanemi sobie z Turynu. — Kanonik Avogadro, czynił je także na gorze Superga. W 17tey dywizyi woyskowej, rozstawiono teraz takowe obserwatorya na różnych górach od Mont-Cenis, aż po brzeg morza śródziemnego, liczba ich wynosi do 32.

OOb. Cuchet, czynili nowe doświadczenia publiczne czyszczenia wody dnia 11 Marca w Paryżu, w przytomności do 300 osób. Kiedy wiano wodę plugawą do cedenia, powstał smród nieznośny, iż wątpili wszyscy o pomyslnym skutku. Ale niebawnie gdy przeszła woda czysciuteńka, przyjemna do picia, którą wielu kosztowało, i tak świeża iak woda z krynicy, powszechny powstał oklask.

Na posiedzeniu instytutu narodowego d. 12 Marca znajdował się Xże Oranii; czytano na niey pismo uczone o składzie gór pierwotnych, części gór Pirenejskich, tudzież pismo ważne o teoryi księżycy, i opis nowych doświadczeń, czynionych od ob. Coulomb na dowod: że wszystkie rzeczy materialne, mogą być pociągane od magnesu. Na posiedzeniu d. 17 Marca ob. Gérard, inżynier mostow i grobel, dokończył czytania uczoney dySSERTACYI o piramidach Ghizé i Saccara. Szef brygady Grobert, czytał pismo o kołach używanych do powozow handlowych angielskich, i zapowiedział obser-

ne dzieło o poiazdach wszelkiego gatunku.

Kunizta i rolnictwo są to dwa źródła pomyślności kraiowey, na które coraz bardziej natężona bacność prefektów, zagrożwana nayusilnieyszymi zaleceniami rządu, zwraca się. A lubo w ogule przenikły Anglik Arthur Young, znalazł sposobność stan ziemiańskiego gospodarstwa we Francyi w swoich ekonomicznych podróżach naganiać, i w nagannym obrazie wystawiać; z tem wszystkim nie można zaprzeczyć: iż naylepsza nauczycielka ludzi, potrzeba, mieszkańców w francuzkich przywiodła już do wielu ulepszeń, których nie łącno ani Turgota fizyokratyczne myśli, ani inny iakowy projekt dokazać nie mogły. Na początku wieku XVIIIgo, żyło tylko 18 millionow ludzi we Francyi. Podczas wybuchnienia rewolucyi, żyło 25 millionow na tym samym kraiu zakresie. To sprawia znaczne rozszerzenie rolnictwa, tem bardziej, iż w ostatnich czasach zawsze znaczny był wywóz zboża z kraiu. Czyli rewolucya przyczyniła się do iakowego wzrostu rolnictwa? Jest to statystyczna zagatka. Prawda, że szczególny ziemianin zyskał na zniesieniu wszelkich feudalności ciężarów, czynszów, i innych ucisków. Wszelako ieden z naynowszych i nayostrzejszych francuzkich pisarzów w tej materyi, bywfszykonstytucyonista de Pradt, w dziele: *De l'état de la culture en France & des améliorations dont elle est susceptible*, uśiśnie dowodzić: iż te pozorne korzyści, przez daleko większe rzeszywifte stracy zupełnie zacierają się. W samey Anglii i Niemczech, ieszcze nie jest rozwiązane pytanie: czyli rolnictwo lepiej utrzymaie się w wielu drobnych? czy też w mało a wielkich posiadłościach gruntu? Przytoczone wzwyż dzieło gorliwego reformatora rolnictwa de Pradt, nie podobna żeby miłości własney Francuzow było przyjemnem. "Naród, mówi on, zaledwo umie chodzic za pługiem, i z tego powodu współzemiańcom swoim ledwo piąty rząd między rolniczemi narodami naznacza, postawiwifzy na pierwszych czterech stopniach Anglią, Flandryą, Hollandyą i Niemcy. Naymocniej bież przeciw systemie ugorow, po całej Francyi używanych, a którego także szkodliwość zniewoliła prawdziwie czynne i zamiarami rządu wielokrotnie wipierane towarzystwo rolnictwa departamentu Sekwany, ieszcze w roku przeszłym zadane do nagrody pytanie: iakie są nayłatwieysze sposoby zmniejszenia ugorów? ieszcze raz

powtórzyć i nagrodę 1000 frankow na to naznaczyć. Drugą główną wadą, jest niedostatek sztucznych pastwisk, bo że w niektórych częściach kraiu od lat gostu ziola na paszę są zaliewane, to nie może się brać za regułę. Przeciw takowem i innych licznem przywarom powstae znou de Pradt. Radzi potem ażeby nayprzód ustanowiony został nowy urząd ministra; powtóre, żeby założone były dla czynienia doświadczeń folwarki, podług projektu *Simclaira*, i przez wezwanie świątych cudzoziemców. Stuznie w wielu dziennikach, które to ostro roztrząsały, wystawiono przeciw temu sposobowi: że wszelkie przedsięwzięcia zwierzchności rządowej niedokazają tyle, ile przyzwoicie zachęcona własna korzyść. Nie brak oświeceniia Francuzom. Już od dawna wielu gorliwych autorow, naylepsze pisma rolnicze angielskie przenieśli na ięzyk francuzki, a pod tytułem: *le Cultivateur Anglois* mają Francuzi zupełny kurs rolnictwa w 18 tomach, gdzie nayużytecznieysze Younga, i innych gospodarzy angielskich, od Lamarre, Billecooq, i Delalanze, wypisane, i przez użyteczne uwagi do Francyi jest przystosowane. Ostatni, Younga gospodarskie podróże przez Francyą w latach i 1787 do 1790 wypracował trafnie w przypiskach do tej kolekcyi. Oprócz tego, pożytecznie pisany dziennik *la Bibliothèque Britannique*, i co miesiąc w Genewie wydawany od profesora Pictet, zamyka wszystko, co tylko za kanałem, związicza przez Baroneta Sinclair teraz w Edinburgu w materyi ekonomiki wychodzi. Artykuły o rolnictwie, zabierają w ciągu roku do 300 kart i dostarczają Francuzom, co tylko czynny Thacr i Podewils zamyka. Prefekci w departamentach, zakładając towarzystwa rolnicze, zachęcają wszelkimi sposobami do tego kuniztu. Nadwfszytko zaś niespracowany Chaptal, w którego oddziałach ministerium, świeżo założona jest kommissya rolnicza; usadza się wfszytkie przesady ziemianów francuzkich wyktorzeniać. Zna Europa iego usilność w ulepszeniu kuniztów, zasadzających się na chemii. Teraźnieyszy sekretarz towarzystwa rolniczego w Paryżu ob. Sylvestre, wziął sobie to za przedmiot pracy, wydawfzy świeżo dzieło — *Essai sur les moyens de perfectionner les arts economiques en France*. To pismo, zamykue w krótkości wfszytko, co tylko dla Francuzów w ekonomice użytecznym bydź może. Kollegium narodowe w Paryżu, ma otrzymać dwóch

professorow do ekonomii roślin i zwierząt, a cza, że go minister Chaptal postawił na czele nowe dzieło w duchu wielkiego Olivier de Serres, ma być jako klasyczne wydane. Chaptal niedawno zakupił dla Wandy piękne Wielę projektów, za wdaniem się Sylwestra, byki i krowy szwajcarskie.

D O N I E Ś I E N I A

Dnia 26 Maja r. b. w kancelaryi C. K. Radłowskiej kameralney prefektury o godzinie 9 z rana przez publiczną licytacyą 45 sztuk spasznych wołow podolskich, i 5 sztuk tużyszko-kraiowego bydła najwięcej ofiarującemu za gotową zapłatą sprzedane zostaną. Ochotę kupna mający, zechcą się w tym wspomnianego dnia i godziny w Radłowskiej prefekturalney kancelaryi znajdować, i 10 procentowym zastawem (vadum) zaopatrzyć się.

Punkta sprzedarzy przed zaczęciem licytacyi w krajowym języku konkurrentom przeczytane zostaną.

*Z Urzędu C. K. Dyrekcji Kameralney. W Niepołomicach d. 30 Marca 1802.
Kromer.*

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Galicyi zachodney oznajmują tym Edyktem 7.00. Maciejiowi, Stanisławowi, Januszowi, Karolowi i Józefowi Xiążętom Jabłonowskiom:— że J. O. Franciszek Xiążę Sapieha Karolina Soltyskowa, Anna Potocka, Maryanna Puzyńska, i Emilia Jelska, niemniej Stanisław Soltysk prawą nabywca od Alexandra Xięcia Sapiehy, u sądów tych w sprawie o sekwestracją prowentow dóbr Wysokie i Zakrzew w summie 1530 zł. pol. 26 gr. c. s. c. żalobę na nich podał, i o pomoc sądu ile sprawiedliwość wymaga dopraszali się.

Gdy zaś sądy te nie mając wiadomości gdzie oni zostają, lub czy wcale w C. K. krajach dziedzicznych znajdują się, im patrona tutejszego Hakenszmidta, z ich szkodą i ich kosztami zastępcą postanowili, z którym proces ten podług ordynacyi sądowej rozpoczęnie się i ukończony zostanie; oni przeto Edyktem niniejszym tym końcem upominają się, ażeby wczasie przewoizym to jest na dzień 27 Kwietnia r. b. godzinę 9 z rana sami się stawili, albo jeżeli latwie mają prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wczasie przesłać, albo natomiast innego patrona obrali, tego sądom tym wymienili, i podług przepisu tych szlacheckich prawa używali, które do obrony swej sprawy za najsukuczniejsze uważają, gdyż inaczej wszelką niedogodność z zamiedbania wynikającą podług opiewu C. K. praw samiby sobie przypisać byli winni.— Dan w Lublinie dnia 17. Lutego 1802.

*Gołaszewski.
Kurtscher.
Munich.*

*Z Rady C. K. Sąd: Szlach: Lubel: Galicyi Zachodney.
Sakanek.*

Z Strony C. K. Gubernium Galicyi Zachodney. — Przez śmierć Elżbiety Kinclowej zawakowało miejsce jorżowskię baby cyrkularney.

A z tym baby examiniowane w Akademiach krajowodziedzicznych chcąc dostąpić tego miejsca, prośby neleżytymi zaświadczeniami opatrzone naydalej do czterech tygodni do tutejszych rządów krajowych podawać mają. W Krakowie d. 5 Marca 1802.

Zink.

C. K. Sądy Szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodney na żądanie Pani Katarzyny Niedziałkowskiej prawem przekonywującej, w szyskim, którym o tem wiedzieć należy Edyktem niniejszym publicznie wiadomo czynią: że dobra Rzeczyca mokra w cyrkule Sandomirskim leżące Pana Teodora de Symbnowicz prawem przekonanego dziedziczne, na zapłacenie summy kapitałney 86,696 zł. pol. 3 gr. z prowizyą od d. 5 Lutego 1792 po 7 od sta rachować się mającą, tudzież summy prowizyonalney 28,034 zł. pol. 17 gr. 2 sz., niemniej kwoty 806 zł. pol. 18 gr. wraz z kosztem prawnym, przez licytacyą publiczną sprzedane będą, a to pod następującymi warunkami:

1) Ażeby kupujący dla pewności aktu licytacyi sumnę 4000 zło. pol. jako wadium czyti zakład złożył:

2) Ażeby wierzycielowi prawem przekonywanego wolno było dobra na sprzedaż wystawione bez złożenia zakładu licytować:

3) Ażeby summy do funduszu religii należące za opłaceniem czynszu przy dobrach zostawione były:

4) Ażeby, jeżeli się przed licytacją lub w samym akcie licytacji żadni wierzyciele, którzy się Edyktem niniejszym wzywają, nie zgłoszą, kupujący po approbowanej przez sędziego licytacji, Pani Niedziatkowski prawem przekonywającej gotową satysfakcją w dniach 14 uczynić był obowiązany, gdyż inaczej z jego szkodą i jego kosztem dobra rzezone powiornieby na sprzedaż przez licytacją wystawione były.

Gdyby zaś wierzyciele zgłosili się, tedy wprzód między niemi i Panią Niedziatkowską prawem przekonywającą prawo pierwszeństwa rozstrzygnięte być musi, po czym skutecznym dopiero wypłata następować będzie.

Ktokolwiek więc dobrą rzeczono kupić sobie życzy, mu się d. 26 Czerwca r. b. o godzinie 9 zrana w C. K. Sądach tutejszych znajdować.

Edyktem nadto niniejszym wszyscy wierzyciele na dobrach tych zabezpieczeni, nie oczekując osobnego wezwania, pod tem ostrzeżeniem wzywają się: że ci, którzy w przeciągu wznaczonego terminu nie zgłoszą się, ani przeciw kupującemu i czyli dobra te przyznającemu, ani do dobr samych Rzeczycy, Mokrey prawa żadnego już mieć nie będą, ale satysfakcji swojej z ceny szacunkowej lub z innego majątku swego dłużnika poszukiwać będą musieli. W Krakowie d. 23 Lutego 1802.

Pod niehytność Jaśnie Wielmożnego Prezesa.

J. F. Kraus.

W. Roskoschny.

Chrastiański.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Krakowskich Galicyi Zachodniej. Elsner.

Niniejszym Edyktem Jozef Lewicki uniwersalny Galicyi Zachodniej adwokat massie sukcesjonalney s. p. Bernarda Niegolewskiego Opata od C. K. Sądów Szlacheckich Krakowskich dodany kurator, nieprzytomnego Franciszka Niegolewskiego niniejszym Edyktem następnie cytule by ten stosownie do przepisu praw krajowych deklaracją o dostąpieniu majątku po tymże s. p. Bernardzie Niegolewskim Opacie w przeciągu roku i niedziel sześciu do Sądów Szlacheckich tutejszych podał, gdyż w przeciwnym razie stosownie do przepisu praw postąpiono będzie.

Jozef Lewicki.

C. K. Sądy Szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniej Edyktem niniejszym wiadomo czynią: że Wielebny Xiądz Jozef Bogucki Professor Emeryt Akademii Krakowskiej Proboszcz Igołomski dnia 26 Grudnia 1798 roku z tym się pożegnał światem, i krewnych swoich, których jednak nie wymienił, testamentem dziedzicami postanowił.

Gdy zaś C. K. Sądy tutejsze nie mają wiadomości, gdzie zmarłego testatora krewni dziedzicami postanowieni zostają; oni przeto upominają się; ażeby w przeciągu roku i niedziel sześciu prawo swoje do dziedzictwa w C. K. Sądach tutejszych okazali, gdyż inaczej to dziedzictwo z nadgłażającymi się będzie pertraktowane. W przypadku zaś, gdyby się nikt nie zgłosił, cały ten majątek przez C. K. Sądy tutejsze administrowany, i na koniec za niemający właściciela uważany będzie. Dano w Krakowie d. 9 Stycznia 1802,

Jozef de Nikorouicz.

Jozef de Cronenfels.

W. Roskoschny.

Z Rady C. K. sądów szlacheckich Krakowskich Galicyi zachodniej.

Sukcesorowie s. p. Michała i Zosi Nunaštow małżonków mając dworek murowany wraz z gruntem i ogrodem w Krakowie wydziale 3cim ulicy Szerokiej pod Nrem 6tym naróżnie naprzeciwko kościoła Jehmę Xzy Karmelitow na Piasku stojący każdego czasu do sprzedania, a to za gotowe pieniądze. Zaczyni toby sobie życzył takowy dworek nabywać niech się zgłosi do J. P. Burmistrza tegoż wydziału pod Nrem 77 mieszkającego, gdzie o tenie i kondycjach zupełną poweźmie wiadomość.